

ПРИВАТНЕ МІЖНАРОДНЕ ПРАВО І ТРАНСКОРДОННЕ РЕГУЛЮВАННЯ

УДК: 341.63:330.322.1

DOI: <https://doi.org/10.31861/jiel.2026.1.36-44>

Оксана Вайцеховська,

*доктор юридичних наук, професор
кафедри міжнародного права*

та порівняльного правознавства

Чернівецького національного університету

імені Юрія Федьковича, Україна

e-mail: o.vaytsehovska@chnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2313-033X>

Наталія Якимчук,

доктор юридичних наук, професор

кафедри фінансового права

Київського національного університету

імені Тарса Шевченка, Україна

e-mail: n.yakymchuk@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4848-2323>

АРБІТРАЖ У СФЕРІ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ

У статті проаналізовано дуалістичну правову природу Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів, зокрема ICSID базується на принципах міжнародного публічного права, проте процедура розгляду спорів в рамках міжнародного інвестиційного арбітражу подібна до міжнародного комерційного арбітражу.

Визначені такі основні тенденції розвитку правових механізмів врегулювання спорів у сфері міжнародних інвестиційних відносин як: змінами у підходах щодо укладання міжнародних інвестиційних договорів; реформування існуючих і створення нових інституцій для вирішення інвестиційних спорів; впровадження цифрових технологій у арбітражний процес; посилення в інвестиційних арбітражах ролі екологічних, соціальних та управлінських факторів.

На підставі правового аналізу сучасного механізму міжнародного інвестиційного арбітражу виокремлено низку недоліків, що зумовлені реаліями сьогодення. Особлива увага приділяється проблемам легітимності, транспарентності та послідовності арбітражних рішень, а також впливу нових технологій та ESG-факторів на розвиток інвестиційного арбітражу.

Розглянуто варіанти реформування інвестиційного арбітражу Робочої групи III ЮНСІТРАЛ: створення багатостороннього апеляційного механізму, заснування постійного інвестиційного суду, кодекс поведінки для арбітрів, правила щодо фінансування третіми особами, механізми запобігання та альтернативного вирішення спорів.

Розглянуто такі підходи щодо удосконалення існуючої арбітражної моделі: уточнення матеріальних стандартів захисту в нових інвестиційних договорах, запровадження механізмів спільного тлумачення договірних положень державами-учасниками, розвиток посередництва та інших альтернативних способів вирішення інвестиційних спорів, створення механізмів раннього відхилення необґрунтованих позовів, удосконалення процедур відбору та призначення арбітрів.

Визначено такі ключові принципи реформування системи міжнародного інвестиційного арбітражу як інституціоналізація, транспарентність, послідовність, інклюзивність та збалансований захист прав інвесторів та публічних інтересів держав.

Ключові слова: міжнародний інвестиційний арбітраж, Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів, ICSID, Вашингтонська конвенція, іноземні інвестиції, інвестиційний режим, цивільна правосуб'єктність іноземних інвесторів.

Vaitsekhovska Oksana, Iakymchuk Nataliya. Arbitration in the sphere of international investments: trends and challenges.

The article analyzes the dualistic legal nature of the International Center for Settlement of Investment Disputes, in particular, ICSID is based on the principles of public international law, however, the procedure for considering disputes within the framework of international investment arbitration is similar to international commercial arbitration.

The following main trends in the development of legal mechanisms for the settlement of disputes in the field of international investment relations are identified: changes in approaches to the conclusion of international investment treaties; reforming existing and creating new institutions for the resolution of investment disputes; introducing digital technologies into the arbitration process; strengthening the role of environmental, social and management factors in investment arbitrations.

Based on the legal analysis of the modern mechanism of international investment arbitration, a number of shortcomings are identified that are due to the realities of today. Special attention is paid to the problems of legitimacy, transparency and consistency of arbitration decisions, as well as the impact of new technologies and ESG factors on the development of investment arbitration.

37

Options for reforming investment arbitration of UNCITRAL Working Group III were considered: the creation of a multilateral appeal mechanism, the establishment of a permanent investment court, a code of conduct for arbitrators, rules on third-party financing, mechanisms for the prevention and alternative resolution of disputes.

The following approaches to improving the existing arbitration model were considered: clarification of substantive standards of protection in new investment treaties, the introduction of mechanisms for the joint interpretation of treaty provisions by participating states, the development of mediation and other alternative methods of resolving investment disputes, the creation of mechanisms for the early rejection of unfounded claims, and the improvement of procedures for the selection and appointment of arbitrators.

The following key principles for reforming the international investment arbitration system were identified: institutionalization, transparency, consistency, inclusiveness, and balanced protection of investors' rights and public interests of states.

Key words: international investment arbitration, International Center for Settlement of Investment Disputes, ICSID, Washington Convention, foreign investment, investment regime, legal capacity of foreign investors.

Постановка проблеми. Інвестиційний арбітраж як процедура вирішення спорів між іноземним інвестором та приймаючою державою (ISDS) є правовою платформою та ефективним механізмом, який дає можливість іноземному інвестору подати позов проти приймаючої держави і врегулювати спірні питання в арбітражі, в рамках якого незалежні й кваліфіковані арбітри вирішують спір і виносять примусове рішення. Це дозволяє інвестору обійти національну юрисдикцію приймаючої держави, яка може

виявитись упередженою чи не бути незалежною, і врегулювати спір у відповідності до норм міжнародних договорів.

Інвестиційний арбітраж як механізм врегулювання спорів між іноземними інвесторами і державами-реципієнтами зазнав значного розвитку з моменту прийняття Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами (Вашингтонська конвенція) 1965 року. Поступова еволюція системи інвестиційного арбітражу була обумовлена нагальною потребою забезпечення надійного захисту прав іноземних інвесторів, що, в кінцевому рахунку, сприяло б збільшенню міжнародних інвестиційних потоків, а відповідно економічному розвитку держав.

Проте, не зважаючи на позитивну роль інституту міжнародного інвестиційного арбітражу в розвитку міжнародних інвестиційних відносин, протягом останніх років система міжнародного інвестиційного арбітражу отримує дедалі більшої критики як з боку держав і неурядових організацій, так і з боку науковців. Дискусійні питання та критичні аспекти стосуються обмеження суверенітету держав, непослідовності арбітражних рішень, відсутності прозорості, надмірних витрат тощо. У відповідь на такі виклики було розпочато низку ініціатив щодо реформування правового механізму вирішення інвестиційних спорів в рамках міжнародного комерційного арбітражу (ISDS – Investor-State Dispute Settlement), що вимагає детального аналізу та має практичну і наукову актуальність.

Аналіз сучасних наукових досліджень і публікацій. Проблематиці міжнародного інвестиційного арбітражу присвячені праці таких українських та зарубіжних науковців як Р. Бішоп, Н. Блекебі, Д. Борг, Т. Вайлер, Д. Грищенко, З. Дуглас, Г. Кауфман-Колер, Н. Кінзелла, А. Кропова, Д. Кройфорд, Я. Полсон, В. Поєдинок, Л. Рід, Н. Рубінс, Т. Сліпачук, А. Силич, О. Хрімлі, Ж.-К. Хонлет, Я. Хмеленко, О. Шевчук, К. Шроєр тощо. Разом із тим в умовах розвитку міжнародних інвестиційних відносин та необхідних реформ системи міжнародного інвестиційного арбітражу дана проблематика потребує досліджень крізь призму нових реалій і тенденцій у сфері міжнародних інвестицій.

Метою статті є комплексний аналіз правового механізму міжнародного інвестиційного арбітражу, тенденцій його розвитку та перспектив реформування в умовах глобалізації міжнародних інвестиційних відносин.

Виклад основного матеріалу. Міжнародний інвестиційний арбітраж був створений як альтернатива дипломатичним механізмам захисту та розгляду спорів в національних судах країни-реципієнта інвестицій. Початок діяльності Міжнародного інвестиційного арбітражу пов'язаний з укладенням перших двосторонніх інвестиційних договорів, Bilateral Investment Treaties (BITs), та заснуванням Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів, International Centre for Settlement of Investment Disputes (ICSID).

Правова природа міжнародного інвестиційного арбітражу має дуалістичний характер. З одного боку, процедура розгляду спорів в рамках міжнародного інвестиційного арбітражу подібна до міжнародного комерційного арбітражу, правове регулювання якого належить до предмету міжнародного приватного права. З іншого боку, міжнародний інвестиційний арбітраж базується на принципах міжнародного публічного права, оскільки однією зі сторін у спорі виступає суверенна держава, а підставою для розгляду спору є міжнародні договори. Більше того, на відміну від будь-якого міжнародного комерційного арбітражу, Міжнародний центр по врегулюванню інвестиційних спорів заснований Конвенцією про порядок

вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18.05.1965 р. [1] та володіє «повною міжнародно-правовою правосуб'єктністю» (стаття 18 Конвенції), тобто є суб'єктом міжнародного публічного права. Така дуалістична природа Центру породжує низку теоретичних і практичних питань, які до сьогодні залишаються предметом багатьох наукових дискусій.

Стрімкий розвиток транскордонних економічних відносин, включаючи інвестиційні, на фоні глобалізації, цифровізації та інших процесів, які кардинально впливають як на саму сферу міжнародних інвестиційних відносин, так і на механізми врегулювання спорів в цій сфері, зумовили наступні *тенденції розвитку*.

1. Останнє десятиліття характеризується значними змінами у підходах щодо укладання міжнародних інвестиційних договорів. Зокрема, спостерігається тенденція переходу від двосторонніх інвестиційних договорів, в яких сторони врегульовували взаємне надання сприятливого режиму для іноземних інвестицій, їх заохочення та захист, до комплексних регіональних і міжрегіональних договорів, які окрім всього містять інвестиційні питання. Прикладами останніх є Угода про регіональне комплексне економічне партнерство (RCEP) від 1.01.2022р., що укладена між 15 тихоокеанськими країнами, Всеосяжна та прогресивна угода про Транстихоокеанське партнерство (СРТГП) від 30.12.2018 р. тощо.

Нові міжнародні договори у сфері інвестицій більш детально регулюють механізми вирішення інвестиційних спорів, включаючи:

1) розширення переліку винятків для захисту права держави на регулювання. Включення положень, подібних до тих, що містяться у статті XX ГАТТ [2], дозволяють країнам вживати заходів задля захисту життя і здоров'я людей, тварин, рослин; захист та збереження природних ресурсів; захисту суспільної моралі, культурних цінностей; забезпечення дотримання основоположних правових принципів і норм. Також, державам дозволяють вживати заходів в цілях безпеки, особливо у воєнний час або ж в інших надзвичайних ситуаціях.

2) уточнення стандартів захисту інвестицій шляхом більш детального та обмежувального формулювання традиційних стандартів з метою зменшення свободи інтерпретації арбітражними судами, уточнення непрямої експропріації, обмеження сфери дії режиму найбільшого сприяння, уточнення критерії порівняння для визначення наявності дискримінації.

3) запровадження обов'язкових досудових процедур з метою фільтрації необґрунтованих позовів та сприяння мирному врегулюванню спорів, зокрема включаються розширені вимоги щодо повідомлень про намір, встановлення структурованих процедур для проведення консультацій між інвестором та країною-реципієнтом, включаються положення про добровільну чи обов'язкову медіацію як проміжний етап між консультаціями та арбітражем тощо.

4) обмеження доступу до арбітражу шляхом встановлення часових обмежень та вимог до кваліфікації інвестицій шляхом більш детальних та обмежувальних визначень понять «інвестиція» та «інвестор», встановлення мінімального розміру шкоди, необхідно для подання позову тощо.

2. Важливою тенденцією в інституті міжнародного інвестиційного арбітражу є *реформування існуючих і створення нових інституцій для вирішення інвестиційних спорів*. Зокрема, Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних спорів у 2022 році ухвалив нові Правила арбітражу, які спрямовані на підвищення ефективності, швидкості, прозорості та вдосконалення механізмів вирішення спорів [3]. Паралельно розвиваються альтернативні форуми, такі як Арбітражний інститут

Торгової палати Стокгольма [4] (SCC), Постійна палата третейського суду (РСА) та регіональні арбітражні центри.

Окремої уваги заслуговує ініціатива Європейського Союзу щодо створення Багатостороннього інвестиційного суду [5] (Multilateral Investment Court – MIC), який має замінити традиційні арбітражні трибунали в інвестиційних спорах. Така пропозиція є складовою частиною загального руху у напрямку до «юрисдикціоналізації» інвестиційного арбітражу.

3. Пандемія COVID-19 суттєво прискорила *впровадження цифрових технологій у арбітражний процес*. Віртуальні слухання інвестиційних спорів, електронний документообіг, використання спеціалізованого програмного забезпечення для управління справами стали новими нормами в інвестиційному арбітражі.

Розвиток технологій та штучного інтелекту відкрив перспективи для автоматизації певних складових арбітражного процесу, зокрема аналізу документів, прогнозування результатів спорів і навіть допоміг у складанні текстів арбітражних рішень. Проте, це посприяло появі нових викликів, пов'язаних з конфіденційністю особистих даних, кібербезпекою та етичними аспектами використання штучного інтелекту в юридичних процедурах.

4. *Набувають все більшого значення в інвестиційних арбітражах екологічні, соціальні та управлінські фактори* (Environmental, Social, and Governance – ESG). З одного боку, держави все частіше посиляються на необхідність захисту своїх екологічних і соціальних інтересів при обґрунтуванні своїх регуляторних заходів. З іншого, іноземні інвестори починають використовувати механізм інвестиційного арбітражу з метою захисту своїх інвестицій у «зелені» проекти від несприятливих змін у сфері регуляторної політики держав [6, С.207].

Збільшується кількість спорів, що пов'язані з енергетичним переходом, правами корінних народів, зміною клімату та захистом біорізноманіття. Така тенденція вимагає від арбітрів не тільки глибоких юридичних знань, але й чіткого розуміння складних екологічних, етичних та соціальних питань.

Правовий аналіз сучасного механізму міжнародного інвестиційного арбітражу в умовах реалій сьогодення свідчить про наявність наступних *викликів*.

Одним з найбільш фундаментальних викликів для системи міжнародного інвестиційного арбітражу є *питання її легітимності*. Дискусії з даного питання переважно стосуються сумнівів щодо права приватних арбітрів оцінювати публічні акти суверенних держав. На думку критиків, це підриває основи державного управління та, відповідно, обмежує регуляторну автономію.

Дана проблема посилюється відсутністю контролю за діяльністю арбітражних трибуналів та досить обмеженими можливостями для оскарження рішень міжнародного інвестиційного арбітражу. На відміну від національних судів, в даному випадку арбітри не несуть політичної відповідальності перед громадянами і не зобов'язані враховувати широкий суспільний контекст своїх рішень.

Відсутність формальної системи прецедентів та децентралізований характер інвестиційного арбітражу призводять до *значної непослідовності у тлумаченні ключових положень інвестиційних договорів*. Арбітри, розглядаючи аналогічні питання на підставі схожих договірних інвестиційних положень, часто приходять до протилежних висновків.

Класичними прикладами, приміром, є суперечливі рішення у таких справах як *CMS v. Argentina* та *LG&E v. Argentina* стосовно застосування доктрини необхідності [7], а також у справах *SGS v. Pakistan* та *SGS v. Philippines* щодо тлумачення

«парасолькових застережень». Такого характеру непослідовність створює правову невизначеність як для інвесторів, так і для держав, що знижує довіру до міжнародного інвестиційного арбітражу як неупередженого та справедливого формату врегулювання спорів.

Механізм призначення арбітрів сторонами спору породжує занепокоєння щодо їхньої незалежності та неупередженості. Критики вказують на «подвійні роль» (одна й та сама особа виступає арбітром в одних справах і представником сторін в інших), фінансову залежність арбітрів від постійного потоку арбітражних справ та потенційну упередженість на користь інвесторів.

Проблема посилюється обмеженим колом фахівців, які регулярно призначаються арбітрами в інвестиційних спорах, що створює враження «клубу обраних» з власними інтересами у збереженні та розширенні системи інвестиційного арбітражу.

Знаходження *оптимального балансу між захистом прав інвесторів та забезпеченням регуляторної автономії держав* залишається одним із ключових викликів інвестиційного арбітражу. Особливо гостро це питання постало в контексті необхідності прийняття державами термінових заходів для боротьби з глобальними викликами, такими як пандемія COVID-19, зміна клімату та економічні кризи.

Арбітражні трибунали все частіше стикаються з необхідністю оцінювати публічні інтереси, що лежать в основі державного регулювання, та визначати, чи становлять регуляторні заходи держави порушення її зобов'язань за інвестиційними договорами.

Традиційна конфіденційність арбітражного процесу викликає критику, коли йдеться про спори, що зачіпають публічні інтереси. Незважаючи на прогрес у забезпеченні більшої прозорості (прийняття Правил UNCITRAL про прозорість, публікація рішень ICSID), багато аспектів інвестиційного арбітражу залишаються закритими для громадськості.

Питання участі третіх сторін (*amicus curiae*) також залишається дискусійним. Хоча сучасні правила дозволяють неурядовим організаціям, громадам та іншим зацікавленим сторонам подавати свої міркування до арбітражних трибуналів, їхній реальний вплив на результати розгляду спорів залишається обмеженим.

Враховуючи вищезазначені тенденції та виклики, які спостерігаються в сучасному інституті міжнародного інвестиційного арбітражу, можна запропонувати наступні напрями реформування системи інвестиційного арбітражу.

Основним майданчиком для обговорення системної реформи інвестиційного арбітражу стала Робоча група III ЮНСІТРАЛ, яка з 2017 року працює над виявленням проблем та розробкою рекомендацій щодо реформування системи вирішення інвестиційних спорів. Серед розглянутих варіантів реформи:

- створення багатостороннього апеляційного механізму;
- заснування постійного інвестиційного суду;
- кодекс поведінки для арбітрів;
- правила щодо фінансування третіми особами;
- механізми запобігання та альтернативного вирішення спорів.

Паралельно ICSID провів перегляд своїх правил арбітражу, які набули чинності 1 липня 2022 року. Нові правила передбачають більшу прозорість процедур, розширені можливості для участі третіх сторін, прискорені процедури для відхилення необґрунтованих позовів та механізми розподілу витрат [3].

Як вже зазначалось, Європейський Союз виступив з ініціативою радикального реформування існуючої системи інвестиційного арбітражу шляхом створення постійного Багатостороннього інвестиційного суду (МІС). Цей підхід уже втілено в нових торговельних та інвестиційних угодах ЄС, зокрема у Всеосяжній економічній та торговельній угоді між ЄС та Канадою (СЕТА).

Інвестиційний суд, запропонований ЄС, має низку відмінностей від традиційної арбітражної моделі:

- постійний склад суддів, призначених державами-учасницями на фіксований термін;
- двоінстанційна система з апеляційним механізмом;
- підвищені вимоги до незалежності та кваліфікації суддів;
- більша прозорість процедур та можливості для участі громадськості.

Поряд з радикальними пропозиціями щодо інституційної перебудови системи розробляються й більш помірковані підходи, спрямовані на удосконалення існуючої арбітражної моделі:

- уточнення матеріальних стандартів захисту в нових інвестиційних договорах;
- запровадження механізмів спільного тлумачення договірних положень державами-учасницями;
- розвиток посередництва та інших альтернативних способів вирішення інвестиційних спорів;
- створення механізмів раннього відхилення необґрунтованих позовів;
- удосконалення процедур відбору та призначення арбітрів.

Деякі держави (наприклад, Бразилія) розробляють інноваційні моделі інвестиційних договорів, що передбачають механізми запобігання спорам та державно-державний арбітраж замість традиційної моделі інвестор-держава.

Майбутнє системи вирішення інвестиційних спорів найімовірніше буде характеризуватися співіснуванням різних моделей та механізмів. Поряд з традиційним арбітражем розвиватимуться постійні судові інституції, посередництво, примирення та інші альтернативні способи вирішення спорів.

Така диверсифікація дозволить сторонам обирати найбільш підходящий механізм з урахуванням специфіки конкретного спору, розміру інвестицій, наявних ресурсів та бажаного рівня формалізації процедури.

Цифровізація та автоматизація процесів у інвестиційному арбітражі продовжуватиме розвиватися. Використання технологій штучного інтелекту для аналізу документів, управління справами та навіть прогнозування результатів спорів стане звичайною практикою. Водночас розвиток нових технологій породжуватиме нові типи інвестиційних спорів, пов'язаних з цифровою економікою, захистом даних, кібербезпекою та регулюванням штучного інтелекту. Це вимагатиме від арбітрів та юристів нових знань та компетенцій.

Традиційна європейсько-американська орієнтація інвестиційного арбітражу поступово змінюється з підвищенням ролі азійських країн, особливо Китаю, як експортерів капіталу. Це сприятиме більшій географічній та культурній диверсифікації арбітражної спільноти та може призвести до еволюції принципів та практик інвестиційного арбітражу. Зростає роль регіональних арбітражних центрів у Сінгапурі, Гонконгу, Дубаї, що відображає загальну тенденцію до регіоналізації механізмів вирішення міжнародних спорів.

Висновки. Міжнародний інвестиційний арбітраж перебуває на етапі глибинної трансформації, зумовленої як внутрішніми проблемами системи, так і зовнішніми

факторами – зміною глобальної економічної парадигми, технологічною революцією та переосмисленням ролі іноземних інвестицій у контексті сталого розвитку.

Критика існуючої системи інвестиційного арбітражу з боку держав, громадянського суспільства та наукової спільноти сприяла запуску процесів реформування, які охоплюють як інституційні аспекти (створення нових органів, зміна процедур призначення арбітрів), так і змістовні елементи (уточнення стандартів захисту, посилення права держав на регулювання).

Незважаючи на різноманітність підходів до реформування, можна визначити ключові принципи, які б значно підвищили ефективність майбутньої системи вирішення інвестиційних спорів: інституціоналізація, транспарентність, послідовність, інклюзивність та збалансований захист прав інвесторів і публічних інтересів держав.

Успішна трансформація системи інвестиційного арбітражу вимагає консенсусу між основними зацікавленими сторонами – державами, інвесторами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством. Водночас важливо зберегти ключові переваги арбітражу як механізму вирішення спорів – гнучкість, ефективність, нейтральність та виконуваність рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18.05.1965 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060#Text
2. Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ 1947) від 30.10.1947 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_264#Text
3. Convention, regulations and rules. ICSID. 2022. URL: https://icsid.worldbank.org/sites/default/files/documents/ICSID_Convention.pdf
4. Арбітражний регламент Арбітражного інституту СТП. 2023. URL: https://sccarbitrationinstitute.se/wp-content/uploads/2024/12/scc_arbitration_rules_2023_ukranian.pdf
5. Проект багатостороннього інвестиційного суду. URL: https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/multilateral-investment-court-project_en
6. Поединок В.В. Міжнародний інвестиційний арбітраж: виклик для сталого розвитку. *Юридичний електронний журнал*. 2024. №1. С. 206-209. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2024/46.pdf
7. LG&E v. Argentina. LG&E Energy Corp., LG&E Capital Corp. and LG&E International Inc. v. Argentine Republic, ICSID Case No. ARB/02/1. URL: https://jsumundi.com/fr/document/decision/en-lg-e-energy-corp-lg-e-capital-corp-and-lg-e-international-inc-v-argentine-republic-decision-of-the-arbitral-tribunal-on-objections-to-jurisdiction-friday-30th-april-2004#decision_739

REFERENCES:

1. Konventsiia pro poriadok vyrishennia investytsiinykh sporiv mizh derzhavamy ta inozemnymy osobamy vid 18.05.1965 r. [Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of Other States of 18.05.1965]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_060#Text
2. Heneralna uhoda z taryfiv i torhivli (HATT 1947) vid 30.10.1947 r. [General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1947) of 30.10.1947]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_264#Text

3. Convention, regulations and rules. (2022). ICSID. https://icsid.worldbank.org/sites/default/files/documents/ICSID_Convention.pdf
4. Arbitrazhnyi rehlament Arbitrazhnoho instytutu STP [Arbitration Rules of the SCC Arbitration Institute]. (2023). SCC Arbitration Institute. https://sccarbitrationinstitute.se/wp-content/uploads/2024/12/scc_arbitration_rules_2023_ukranian.pdf
5. Proekt bahatostoronniogo investytsiinoho sudu [Multilateral Investment Court Project]. European Commission. https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/multilateral-investment-court-project_en
6. Poiedynok, V. V. (2024). Mizhnarodnyi investytsiinyi arbitrazh: vyklyk dlia staloho rozvytku [International investment arbitration: a challenge for sustainable development]. *Yurydychnyi elektronnyi zhurnal*, 1, 206–209. http://www.lsej.org.ua/1_2024/46.pdf
7. LG&E Energy Corp., LG&E Capital Corp. and LG&E International Inc. v. Argentine Republic, ICSID Case No. ARB/02/1. Decision of the Arbitral Tribunal on Objections to Jurisdiction (April 30, 2004). https://jsumundi.com/fr/document/decision/en-lg-e-energy-corp-lg-e-capital-corp-and-lg-e-international-inc-v-argentine-republic-decision-of-the-arbitral-tribunal-on-objections-to-jurisdiction-friday-30th-april-2004#decision_739

Дата першого надходження/Date of first submission: 31.03.2026

Прийнято до друку/Accepted: 30.04.2026

Опубліковано/Published: 01.06.2026